

התמורות בטקטיקה המודרנית

תום וינטרינגהם, קצין בריטי, השתתף במלחמת העולם
18-1914 בחזית צרפת. במלחמת האזרחים הספרדית היה מפקד
הבטליון האנגלי שבבריגדה הבין-לאומית. אחיז ניהל את ביהם
לקצינים שליד הבריגדה הזאת. עתה שוב נמצא באנגליה.
נסיונותיו במלחמת ספרד סוכמו בספרו: "English Captain".
הפרקים הנתונים מטה לקוחים מחוברתו האחרונה: "How to
Reform the Army" שיצאה לאור בסדרת ההוצאות של
"Fact". דברי ת. וינטרינגהם מוסיפים להבנת תהליך הפעולות
הנוכחיות בחזית המערב. סיכומיו מעוררים גם מחשבות
סוציולוגיות כלליות. - המערכת.

אראלו הערות לאופיה של המלחמה העתידה

אופיה של המלחמה השתנה במשך ההיסטוריה. בעיקר מפאת השינויים שחלו
בשיטות הייצור והתובלה, באמצעים, כלי הנשק והשריון, והדרכים הטקטיות של
שימושם התפתחו בד בבד עם התפתחותן ההדרגתית של שיטות עיבוד המתכות.
תורת הבנין והתיצול הם היסוד של תורת הביצור. החימה שהמציאה את חמרי
הנפץ המרסקים וההודפים, וההנדסה המיכנית שיצרה את האוירון ואת המכונית,
השפעתן על הנהגת הקרב גדולה היום יותר משפעתם של כל החידושים
בשיטות תכסיסי המלחמה, הנובעים מתוך חקירת עצם המלחמה פרדי, אבי החשמה,
וקלאוזביץ, חוקר המלחמה, פעלו כמעט בתקופה אחת, אולם עבודתו של פרדי
בגלגולה הנוכחי, כגון המגנט וגל האלחוט, שינתה את תכסיסי המלחמה יותר
מאשר עבודתו של קלאוזביץ, גדול מורי-התוראה בתורת המלחמה.

אחד הדברים ששינה ביותר את פני המלחמה בתקופה החדשה היא התמורה
היסודית בתעשייה העולמית. עברנו מעבודת-סדנא ועבודת-יד למכונות אבטומטיות
המתמידות בפעולתן וחוזרות עליה כל עוד חפץ בכך הממונה עליהן. הרובה שאחרי
כל יריה צריך היה לחזור ולטענו ביד לשם יריה שנית, הפך לנחלת העבר;
מכונת-היריה היכולה להתמיד ביריה כל זמן שלוחצים על ההדק, שייכת להווה,
לתקופת המכונאות האבטומטית.

מכונאות ממין זה, ביכולתה לייצר כמות בלתי-מוגבלת כמעט של מצרכים
מכל הסוגים, לפיכך, יכולה המאה העשרים לצייד צבאות של מליוני חיילים,
צבאות הגדולים בהרבה מאלה, שהורקו פעם לשדה-קרב, והיא יכולה להמציא לכל
אחד ממליונים אלה אספקה הרבה יותר מלאה מלשעבר.

בתי החרושת העובדים בשיטות ייצור המוני מסוגלים על פי רוב להשתמש
בנשים בתור כוח-עבודה בשעת מלחמה. התוצרות של זמננו דורשות פחות עבודה
ליחידת-התוצרת משהיה נחוצ לפי השיטות הקודמות. מתוך כך אחוז גבוה מאד
של כוח-הגברים, בכל האומות, נמצא פנוי לגיסות.

השינויים האלה בייצור ובארגון החיים האזרחיים לא רק אפשרו, אלא גם
חייבו כמה מתופעותיה של מלחמת העולם האחרונה: צבאות, המהווים בעצם, עמים
מוזינים, שביכולתם להמטיר על אויביהם יום-יום אלפי טונות של עופרת, פלדה

וחמרי נפץ, ושהם מצטידים בחלק הארי של תוצרת האומה בעזרת רכבות עמוסות וכבישים גדושי-תנועה. מאידך גיסא, נתאפשרה גם תופעה אחרת: ה"קפאון" של החפירות, מלחמת-העמדות. שלושה חדשים אחר פרוץ המלחמה העולמית, קמה חזית רצופה של חפירות משויעריות ועד הים הצפוני. קו עמדות זה, אעפ"י שנפרץ בנקודות רבות במשך ארבעת שנות המלחמה, היה קם תמיד מחדש תוך מספר ימים או שבועות אחר הפריצה, וכך עד הקרבות הסופיים של המלחמה.

ששה חדשים אחר תחילת המלחמה בספרד הוקמה חזית של קוי חפירות מן הפירינאים עד נקודה סמוך לגיברלטר. אורך הקו הזה היה פי שנים ויותר מאורך החזית המערבית במלחמה הגדולה. הקו לא היה רצוף, אולם המקומות שהיו פנויים מעמדות היוו כפרים מבוצרים, או נקודות מעוז אחרות. במשך שתי שנות המלחמה הראשונות לאחר שהוקם הקו הזה, נפרץ אמנם לעתים קרובות, אך כרגיל היה מוקם מחדש תוך ימים או שבועות מעטים.

קו החזית בספרד הוצב והוחזק ע"י כוח שלא הגיע לרבע הכוח שפעל בחזית המערבית במלחמת העולם. הכוחות במלחמת האזרחים בספרד, בזמן שכונן קו החפירות, לא עלו בהרבה על הכוחות אשר הציב נפוליון בחצי-האי הפירינאי לפני 120 שנה. אולם צבאות נפוליון לא היה להם ענין בחפירות. לשם מה חפרו אותן הצבאות של 1936/39? הסתרת צבא מאחורי סוללות-עפר או בחעלות-הגנה מוכנות, היתה נהוגה לפני כן בשעת ריכוז צבאות לשם הטלת מצור או לשם הגנה בפני מצור. שטחים קטנים, כמו ערים, היו מוגנים בקוי חפירות, כדוגמת קורנלינגטון בטורס-נדרס*, או הקוים הרוסיים מלפני פורט-ארטור**. אך אלה היו יוצאים מן הכלל: מקרי-מצור היו מעטים יחסית במלחמה. לרוב היתה זאת מלחמה של תנועה מרובה והתנגשויות על פני שטחים בלתי משובשים בחפירות.

המספר הגדול של המשתתפים במלחמות זמננו אפשר את מלחמת העמדות, ואת "קפאון-החפירות". אולם לא הוא הקובע את שיטות המלחמה הללו. גורמן העיקרי היא הכמות העצומה של עופרת, פלדה וחמרי-הנפץ שכל יחידה, ואפילו קטנה, יכולה להמסיר על כל השטח הנתון לראיתה, ובמידה פחותה מזו גם על שטח מרוחק יותר, שמחוץ לתחום ראיתה. כוח האש, - היכולת לפגוע ממרחק - נעשה גדול עד כדי כך, שבהתנגשות צבאות, שכוחותיהם שקולים בערך, מגיעים הללו בהכרח לנקודת-קפאון*. כל איש המתגלה על פני השטח - נפגע. כל צד מהיריבים נאלץ להתחפר, וכל אחד שואף להקיף את אגף אויבו. כך הם ממשיכים להאריך את החזית, עד שהם מגיעים לתחום שאין לעבור אותו - אדמה ניטרלית או ים. זוהי צורה חדשה לגמרי של מלחמה, בהשוואה לכל המלחמות שקדמו למאה העשרים. מה שהיה לפניו רק חוליה אחת בשלשלת המלחמה, וחוליה נבדלת לעצמה, הפך להיות דבר מכריע, הקובע את אופיה של כל מלחמה הראויה לשמה. כאן נשאלת השאלה: כלום שתי המגמות האלו - מלחמת מיליונים ומלחמת עמדות-קבע רציפות תהיינה אופייניות גם לגבי מלחמת העולם העתידה?

שתי אסכולות צבאיות עונות על-כך: לאו, האסכולה האחת נשענת על הטנקים. לא נטפל בה כאן, דינו אם נאמר כי כל חיל שראה את התותחים האנטי-טנקיים בפעולתם במלחמת ספרד, יהא נוטה להסכים כי אין הטנקים יכולים לפרוץ שוב את "קו-הקפאון" של מלחמת העמדות. הם הצליחו בזה במדה חלקית

* במלחמה האנגלו-צרפתית בספרד בתקופת נפוליון. - המערכה.
** במלחמת רוסיה-יפן 5-1904. - המערכה.

רו דרך הרוחים
בעיקר מחמת
א.ט. אמנם,
- מספר אשר
ביזיה כריסית.
זל הדיביזיה*,
'חבנית כוללת
'ביזיה ואגפיה.
קוימה בפועל
קפה הגרמנית,
את ההכשרה
זיקף ראוי.
קמה בפולנים
- הם שיכלו
פולין גזרה
קודה מכרעת
'ח, לא מצאו
'רזרבות
'נים ולדחפם

של גרמניה)

גם כל הצורך
ז כלל לבוא
ביליות שלו.
זה, בחדשים
לול, עגלות
'חמת רוסית
אולי ראו
'ת הפולניות
זאת מכונות
זירותן כ-50

הצדיק את
אשר מתחו
זפתו בנידון
(*Das Ne

וסו בזירת*

ב־1918, לפני שפתחו הגרמנים את התותחים האנטי־טנקיים; זה לא יקרה שנית. האסכולה השניה טוענת, שהאירונים יעשו לצל את צבא־ההמונים: המפציצים יעכבו את גיוסו של הצבא הזה, את התקדמותו לפעולה ואת תנועותיו בשעת הפעולה, או שהם ימנעו ממנו את קבלת צרכי האוכל והאספקה, ינתקו את קשריו, וישחיתו את תחשבתו. משערים עוד, שהמפציצים יעשו את הצבא הזה למיותר בכלל, בהקדימם לסים את המלחמה ע"י הרעשה נצחת של ערי הבירה והמרכזים התעשייתיים של האויב. נקל עלינו לבחון את האפשרות הזאת, אם נחשוב לא על המפציצים הדמיוניים המתוארים ע"י מצדדי התיאוריה האמורה, אלא על מפציצים כמות שהם, כפי שנתגלו בפעולתם יום־יום בספרד. המפציצים שבדמיון פוגעים ללא החטיא במסילות ברזל, בגשרים, בבת־חרושת, במחסנים ובסוללות־התותחים של האויב, המשמשים להם למטרה. למעשה, המפציצים מתוצרת גרמניה ואיטליה, הנהוגים בידי קציני חילות־האוויר הסדירים של מדינות אלו ראו הצלחה לעצמם כשפצצותיהם נפלו בחומו הקוטר של כמה מאות מטרים ממטרתם, ואף זאת באם הניחו להם להתמיד בפעולתם. וכשהיו פוגעים לעתים במטרה, היה בזה יותר דבר שבאקראי מאשר חישוב נכון. דוגמא: ברכות הנפט בנמל ספרדי הידוע למחבר, הורעשו בממושך במשך שנה, מ־31 ליולי 1937 עד ראשית יולי 1938. בשמונת החדשים הראשונים של תקופה זו היו שתיים עשרה התקפות־אוויר, בארבעת החדשים האחרונים היו עשרים ואחת. ההתקפות היו מכוונות לנמל ולברכות שבמרחק 200 יארד ממנו. יותר ממאתים אורחים נפגעו; שני מְדָלִים ושלש אניות ניווקו. אך הברכות נפגעו רק פעם: תיקונן הֶצְרִיךְ לא יותר משבועים.

אפשר לטעון כי כעבור שנים מעטות תהיה ההפצה יותר תכליתית, יותר מדויקת; קרוב לודאי שהדבר לא יהא כך: בספרד התברר, שהמפציצים המודרניים פגיעתם פחות מדויקת מזו של קודמיהם, מפאת טיטתם המהירה יותר.

אפשר עוד לטעון כי במלחמת העולם העתידה ישולח לחזית מספר הרבה יותר גדול של מפציצים. זה נכון. אולם: האם היחס המספרי של המפציצים לבת־החרושת, של המפציצים לנמלים, של המפציצים למכוניות־משא או של המפציצים לאורחים יהיה אז גדול או קטן מאשר בספרד? ספק הוא, אם יעמדו אז יותר מפציצים מול כל, מטרה בעלת ערך צבאי.

צבאו של הגנרל פרנקו היה נעזר כרגיל במפציץ אחד או בשני מפציצים אפקטיביים מהקו הראשון לכל אלף חילים בצבא האויב. במלחמת העולם הבאה יכולים להיות לגרמניה ואיטליה ארבעה אירונים לכל 1000 חילים מתנגדים*, ואף זה אם ילחמו רק נגד אנגליה וצרפת בלבד. יותר מזה קרוב לודאי שלא יהיה להם. אם נעריך את הצבא הצרפתי בגיוסו המלא ב־2.700.000 איש ואת הבריטי ב־300.000**, הרי ארבעה אירונים גרמני־איטלקים לכל אלף איש, — יהיו מהווים כ־12.000 מכוניות מקו ראשון. אם אירוני „הציר“ לא יהדפו ע"י הגנה אנטי־מטוסית חזקה יותר מזו של הרפובליקאים בספרד, הם עלולים, אולי, לגרום נזק רב יותר לצבאות של אנגליה וצרפת ולדרכי תחבורתם והספקתם, מאשר מפציצי הגנרל פרנקו גרמו לאלה של הממשלה הספרדית. ערך מכריע לא יהיה לדבר: מפציציו של הגנרל פרנקו לא יכלו להביא לו את הנצחון ב־1938, ומאז התבסס על הארטילריה.

* המאמר הזה נכתב זמן קצר לפני פרוץ המלחמה, והסופר הניח אז שאיטליה תשאר נאמנה ל„ציר“. — המערכת.
** מספרי הצבא הבריטי „בגיוסו המלא“ יהיו למעשה יותר גדולים מהמספר הנקוב ע"י המחבר. — המערכת.

נזכור את חות-דעתו של עורך „Aeroplane“ מר ס. ג'. גריי: – „היחס המספרי בין האוירונים בספרד וסכום הפצצות שהשתמשו בהם מצד אחד, ובין האוכלוסיה מצד שני, מתאים בערך לדרגה שתהיה רגילה במלחמה אירופית עתידה.“ („Aeroplane“ – 28 לספטמבר 1938).

השימוש במפציצים נגד הצבא אינו יכול למנוע את הצבא הזה מלבצע את פעולותיו. השימוש במפציצים נגד האוכלוסיה האזרחית לא יתפץ למהלומה נצחת לאומה. יתכן, שזה יערער את סמכותה של ממשלה, אשר הזניחה את הגנת אזרחיה; אבל הפלת ממשלה כזאת ודאי שלא תחליש את כוח ההתנגדות הקרקבית של האומה.

השימוש במפציצים אינו יכול לעת-עתה לשנות את אופיה של מלחמה בקנה-מידה גדול. גם כיום וגם בשנים הקרובות ישתתפו בה צבאות-המונים ויוצר בה „קפאון“ החפירות. המפציצים יכולים, אמנם, לכפות על הצבא שימוש בטכניקה יותר מרכבת, בהקפאה*, בתנועת לילה וכיו"ב. אך אלה הם יותר ענין של פרטים מאשר של עיקרונות.

הטקטיקה המודרנית ויחידת הפעולה בצבא

נעבור עכשיו לבחינת המלחמה העמדתית כשהיא לעצמה. – המלחמה, שבה הצבא צמוד לחפירות. מלחמה זו נראית לנו כאילו סטטית ביותר, אלא שתמורות רציניות חלו בה, והתמורות הלכו ורבו עד שזו נשחנתה מעיקרה.

החל מאוקטובר 1914 ועד למרץ 1917 הפכה המלחמה העמדתית בחזית המערבית ונהיתה יותר ויותר קפואה, ללא תנועה וללא-תכלית. משמעו של „לתקוף“ – היה לאבד אנשים פי שנים או שלשה מאשר האויב, ללא זכיה בשטחי קרקע ניכרים, וללא תוצאות מכריעות לגבי משהו, מלבד מלאי-כדורי. התותחים של התוקף עצמו, הצבא היה כלוא בקוי חפירות מוצקים ורציפים, ונדרש ע"י מטר פצצות הולך וכבר.

בין מרץ 1917 למרץ 1918 היתה מלחמת העמדות בעצם תקפה, אלא שהלכו ונתגלו גורמים אחדים שהיו עתידים להביא לידי שינויה היסודי. הגורם האחד הוא הטנק; גורם אחר – חשוב מזה – היתה שיטת הגנה חדשה, שנתפתחה אח"כ לשיטה טקטית חדשה של התקדמות חיל הרגלים. שיטת הגנה זו נודעה בשם „ההגנה הגמישה“ או „ההגנה בעומק“. שיטת ההתקפה שהתפתחה ממנה, היתה הטקטיקה של התקפה אגב הסתננות.

לודנדורף, בזכרונות מלחמת 1914–1918, מתאר את התפתחות הטקטיקה ההגנתית החדשה במשך שנת 1916:

„בניגוד חריף לצורת ההגנה שהשתמשו בה עד כה, שהצטמצמה בקוים בולטים ונוקשים בעלי עומק קטן, הומצאה שיטה חדשה, של חלוקת-כוחות בעומק ושל צריכה במיבנים פזורים. היא אפשרה לקיים הגנה יותר פעילה. הכונה היתה, כמובן, שהעמדה תשאר בדינו בסוף הקרב, אך החיל הרגלי פטור היה מלומר לעצמו: „כאן עלי לעמוד או לנפול“. אדרבה, היתה לו הזכות, בסיגים ידועים, לסגת לאיזה כיוון שהוא בפני אש חזקה של האויב. כל חלק מהקו, שנכבש ע"י האויב, צריך היה לחזור ולהכבש ע"י התקפה נגדית. הכיתה, שהרבה קצינים נבונים עמדו כבר על ערכה עוד לפני המלחמה, הפכה כעת והיתה רשמית, היחידה

* = מיסוך, הסתרה.

ה' שנית.
ומפציצים
ו בשעת
ת קשריו,
זר בכלל,
המרכיבים
= לא על
מפציצים
ן פוגעים
התותחים
ואיטליה,
; לעצמם
אם הניחו
שנאקראי
הורעשו
החדשים
החדשים
שבמרחק
ת גיוזוק.

ת, יותר
מודרניים

זר הרבה
ומפציצים
ומפציצים
או יותר

מפציצים
לם הבאה
מ*, ואף
לא יהיה
ו הבריטי
יו מהוים
ימטוטית
רב יותר
רל פרנקו
של הגנרל
לריה.

שאר נאמנה

– המערכת

הטקטית של חיל הרגלים. ערכו של סגן הקצין כמפקד הכיתה - עלה עתה בהרבה. הטקטיקה נעשתה יותר ויותר אינדיבידואלית. בהתחשב עם האימון המצומצם של קצינינו, סמלינו וחילינו, ובגלל התרופפות המשמעת שבאה מתוך כך, היה זה דבר נועז מאד, שהרבה אישי-צבא מנוסים פקפקו בהצלחתו. הם חששו להטיל אחריות גדולה מדי על שכם המפקדים הנמוכים ועל החילים עצמם. במטה שלי התלקחה מחלוקת חמורה; היה עלי להתערב בעצמי כדי להכריע לצד השיטה החדשה. לקורא שאינו מצוי אצל עניני צבא כדאי לציין, שקטע זה של לודגדורף מתאר תחילה את השיטה החדשה, של הגנה, עמוקה מן החזית לעורף, שהיא יותר מפורת, משיטת הקיום הרציפים. אחר הוא מתאר, כתוצאה הגיונית של השיטה הזאת, ארגון חדש ומהפכני של הצבא, המכוון לאפשר את ביצוע ההגנה החדשה. הכיתה... הפכה והיתה ליחידה הטקטית. פירושו של דבר הוא, שהיחידה, שקבלה פקודות נבדלות ופעלה על אחריות עצמה, כלומר, עשתה בזמנים שונים פעולות נבדלות מפעולות היחידות הסמוכות לה, היתה עתה היחידה הקטנה ביותר: היינו, כיתה בת עשרה או שנים-עשר איש, בפיקודו של סרג'נט או נָדָד (קורפורל). חשיבותו של השינוי תתברר מתוך השוואה אל העבר. בימי פרידריך הגדול היתה הטקטיקה נוקשה כל כך, שהיחידה הטקטית הרגילה בקרב היתה - כל חיל הרגלים של הצבא. רק פרידריך לבדו היה החושב והמחליט; כל השאר היו רק מצייתים. החילים הרגלים התקדמו כולם כאחד, בטור ישר או אלכסוני, ואפילו בשעת התקדמות השתדלו להקפיד על היישור ואף על הקצב מהאנף האחד עד האנף השני.

בימי נפוליון היתה היחידה הטקטית הדיביזיה או הבריגדה, ולעתים יותר רחוקות - הבטליון. וליד נטרלו, - כל אנשי הקורפוס של הגוארדיה הצעירה או הגוארדיה הוותיקה, נעו לפעולה כאחד, כשהם פועלים כולם פעולה אחת בזמן אחד. כאשר פתח נלינגטון בהתקפה נגדית, הניע לפנים את כל בריגדת הרוכבים של וויאן, ובריגדת הרגלים של אָדָם. גופים אלה התנועעו במבנה מכונס כיחידות רצופות. הפורמציות הקטנות ביותר שמהן הורכבו הגופים האמורים - גונדות (איסכדרונים) של פרשים וגדודים של רגלים - לא נכנסו לפעולה כל אחת בזמן המתאים לה, אלא פעלו כאילו היו הבריגדות עצמם שלמים הנתונים לפיקודו הישר של קול יחיד.

כבר במלחמת 1870, ביטלה התפתחותה של עצמת-האש את ערכו השימושי של המבנה המכונס, כתף אל כתף, אולם היחידות הטקטיות בפעולה היו עדיין הבריגדה או הגדוד, ורק לעתים רחוקות - הפלוגה.

בראשית המלחמה הגדולה, בחדשי אוגוסט-אוקטובר 1914, היתה היחידה הטקטית לרוב זו של 1870. עתים היתה עוד יותר גדולה, ביחוד במשך שתי השנים הראשונות של המלחמה, כאשר הגנרלים התחילו כבר שומעים על חפירות, תלי-דוקרני ומכונות-יריה. אך עוד לא חפשו את חשיבות הדברים במילואה. דיביזיות שלמות של חיל רגלים בריטי היו עולות מן החפירות לאיבוד לדעת כשהן מיושרות לימין. ההיסטוריה הבריטית הרשמית של מלחמת 1914/18 מספרת, על הדיביזיה ה-34: כשעת האפס* כל חיל הרגלים של הדיביזיה, מלבד ראש השדרה השניה קמו כאיש אחד. במשך 10 רגעים נפגעו שמונים למאה מאנשי הגדודים המובילים...

* שעת האפס - מינה צבאי מקובל שמשמעו רגע זאת חיל הרגלים מתפרתו לחשתרות. (ההגדרה הרשמית: הרגע שבו חיל הרגלים החוקף עובר את קו-המוצא).

הי
נעשתה
לודגדורף
בן
בקרב ע

השנה
1757 (פריז)
1815 (נפולי)
1870 (מולט)
1914/16
1917 (הגרמ)

א
ועצמאיה
לפי יזמו
יותר ויו
או לקבי
בו
בקרב, ל
פגזים. ז
הללו לו
שמאחורי
כמעט י
הכיתה
יחידות
הפכה ל
ש
הללו -

ה
מחומה
מכבר
עליו בן
ב
אינדיבי
ובשיטה
את אוי
נמלי ת

ה
ה
בהתקפות

היו כמובן פעולות שתוכננו ביתר התחשבות עם המציאות, ושהוצאתן לפועל נעשתה ביתר עצמאות. במקרה זה היתה היחידה הטקטית הפלוגה, ולבסוף, כדברי לודנדורף, - הכיתה.

במספרים הדבר מצטייר בערך כך: (המספרים הם ליחידה טקטית רגילה בקרב עצמה, ולא לפעולות משמרות-חוץ קטנות, או לתנאי קרב יוצאים מהכלל):

השנה	מהות היחידה הטקטית	מספר החילים ביחידה הטקטית	מספר האחראים בצבא כולו להכרעות טקטיות
1757 (פרידריך הגדול)	הצבא כולו	15-000—50-000	1
1815 (נפוליאון)	בריגדה או דיביויה	4.000—10-000	50—200
1870 (מולטקה)	בטליון או רגימנט	800—3-000	100—200
1914/16	מפלוגה עד דיביויה	200—15-000	200—10.000
1917 (הגרמנים)	כיתה	8—16	100.000—200.000

אמרתו של לודנדורף: "הטקטיקה נעשתה יותר ויותר אינדיבידואלית ועצמאית", לא היה פירושה תחילה, שכל חיל יצטרך להחליט החלטות יסודיות לפי יומתו הפרטית; העצמאות היתה בפיקוד: - הנגדים והסרגנטים מוכרחים היו, יותר ויותר, לקבל החלטות על דעת עצמם, מבלי יכולת להודיע עליהן לקציניהם, או לקבל הוראות מהם.

בתקופה מאוחרת יותר במלחמת העולם הפך קו ההגנה הגרמני הטיפוסי בקרב, לשטח זרוע נקודות נקודות של עמדות מכוונות-ירייה ורובאים בתוך נקרות פגזים. לעתים קרובות נעדרה לאור היום כל אפשרות של תחבורה בין הקנים הללו לבין הכוחות הגדולים יותר שבנקודות המעוז ובנקודות והמחפרות העמוקות שמאחוריהן. לשם הפעלת מכוונת-ירייה דרושים רק איש אחד או שנים, ונקרת פגז כמעט שאינה נותנת הסתר ליותר משנים או שלושה אנשים. היחידה הטקטית - הכיתה בת 10 או 12 איש - מחולקת איפוא חלוקת משנה: לשלוש או לארבע יחידות עוד יותר קטנות בתוך נקרות-פגזים או מאחרי תלי אדמה קטנים. הטקטיקה הפכה להיות לגמרי "עצמאית".

שאל כל חיל בריטי, אשר עבר דרך פשנדיל* ויגדך אם לא "הקטניות" הללו - זוגות זוגות או שלשות שלשות הם שעייכבוננו.

השינוי במלחמת העמדות שחל עם התפתחות זו אפשר לתארו, כמעבר מחומות אטומות של קוי חפירות אל עמדות-מקבר (מעשה שבכה) רופפות יותר. "מקבר" מעין זה יש והוא נכסף, בשעת הצורך; אך כמה שלא יתאמצו ללחוץ עליו בכוח, כמעט שאי אפשר לפרוץ בו פרץ של ממש.

ב-1918 עברו הגרמנים להתקפה. גייסותיהם קבלו במשך שנה אימון בטקטיקה אינדיבידואלית, והם התאימו טקטיקה זו להתקפה, פתחו וניסו את תורת ה"הסתננות", ובשיטה זו, החדשה, השמידו את הגייס הבריטי החמישי (מרץ, 1918), והעמידו את אויביהם בסכנה כה חמורה, עד שרק בשארית כוחם מנעום האחרונים מכיבוש נמלי תעלת למנש, או מלכידת פריז.

הטקטיקה של הסתננות מתוארת ע"י פוש בספרו "זכרונות":

"יומתו של כל מפקד, של כל קצין, בכל חיל ויחידה שהם, הפכו גורם

* פשנדיל - מחוז בצלח בחזית הפלנדריה במלחמת העולם. ב-1917 אבדו בו האנגלים מאות אלפי חילים בהתקפות-שוא.

ה' עתה
מצומצם
היה זה
להטיל
טה שלי
החדשה.
לודנדורף
שהיא
וגית של
ע ההגנה
שהיחידה,
ס שונים
כיותר:
קורפורל).
ך הגדול
כל חיל
היו רק
אלכסוני,
וגף האחד

יום יותר
הצעירה
וחת בזמן
הרוכבים
כיחידות
- גונדות
זחת בזמן
ונדו הישר

השימושי
היו עדיין

היחידה
ותי השנים
רות, תיל-
דיביויות
מיושרות
יונה ה-34:
רה השניה
אובילים...
יות. (ההגדרה

מכריע: כי משהתחיל הקרב אין פקודות מיוחדות יכולות להגיע יותר לאלה שהן מיועדות להם, וכל יחידה ויחידה צריכה לפעול על אחריות עצמה. ^ל יש להשתמש ברורבות לא לשם התקפת מרכזי-ההתנגדות, באשר זו גוררת רק אבדות נוספות, אלא מול נקודות אשר בהן ההתקפה מצליחה ושבהן יכולים ביתר קלות לסייע להתקדמותם. ^ל

נבאר שיטה זו: חזית ההגנה של האויב, שצריך להסתגל בעדה היא בטבע הדברים תשבץ של עמדות חזקות וחלשות. כל קו חפירות לאחר הפצצה חלש יותר בנקודות שבהן נפלו הפגזים. כמו־כן יש מקומות־תורפה טבעיים שאין להמנע מהם, כגון "שטח מת" (ו. א. שטח שאין העין תופסת אותו בקרבתו), ודרכי גישה מוסתרות, תעלות או קוים רצופים של נקרות־פגזים, שדרכם יכול התוקף להסתגל ולעבור.

ההסתגלות מחייבת, כי כיתות וחבורות של חיל הרגלי עם מכונות יריה קלות יעקלו את דרכם בין העמדות החזקות של האויב ומעבר להן, בין אם אלו הן עמדות חפירות רציפות ואם לאו. על החבורות המסתגלות להנזר מן העמדות החזקות, ולהתחמק מאלו של הקו השני והשלישי, אגב שימוש בערפל, באפלה או בעשן. מגמת החבורות היא: הארטילריה של האויב, המטבחים, מחסני התחמושת, שדות־התעופה ומרכזי הפיקוד. אחרות משתדלות לתפוש רכסים מאחורי האויב, מיצרים, מעברות נהר, גשרים וכד'. קבוצות נוספות חודרות אחריהן לפרצות ומשתדלות להרחיבן ע"י התקפת העמדות החזקות של האויב מהעורף או מהאגף. כל הזמן ממשיכות קבוצות נוספות להתקע בעקבותיהן של הקודמות.

צריך שקבוצות אלו תהיינה זעירות בהתחלה, כדי שתוכלנה לעבור את מערכת ההגנה העשויה מעשה מכבר צפוף. לאחר שנבעה פרץ במכבר, יכולות פלוגות שלמות לעבור בהליכה, זחילה או ריצה דרך החללים שנוצרו. הפרצות מתרחבות, וגדודים שלמים נדחקים ועוברים. אולם גדודים אלה צריכים להיות נכונים "להפליג", כלומר להתחלק לקבוצות קטנות ועצמאיות, ברגע שהם נתקלים בקו הגנה שלם ומסודר, שעליהם שוב להסתגל בעדו.

בקרב־ההתקפה כגון זה, צריכים הנגדים והסרג'נטים, מפקדי הקבוצות הקטנות, לגלות עוד יותר יומה ועמידה ברשות עצמם מאשר בהגנה הגמישה. הם צריכים להבין את התפקיד המוטל עליהם, ולהשתמש בתבונתם הם כדי למצוא את הדרך לבצעו. ע"י הטקטיקה של ההסתגלות נשבר קפאון העמדות ב־1918, ומלחמת־העמדות קבלה צורה חדשה. זו לא היתה יותר מלחמת־מצור, אלא מלחמת תנועה בתנאים חדשים ובצביון חדש.

תהליך זה חזר בספרד כעבור 20 שנה. קוי חפירות רציפים, מוגנים ע"י כל הגייסות שבנמצא, הוחלפו ברשת עמוקה ומסועפת של עמדות ונקודות מעוז. ההתקדמות ב"גלים" הוחלפה בהסתגלות לעומק. בקרב על נהר אַבְרוֹ* קבלו מחלקות, בנות 30 איש כ"א, פקודות לפעולה, הוראות כלליות לתנועה וראשי פרקים של התפקידים, שעליהן להוציא לפועל במשך שני ימים. המחלקות הללו העמדו "ברשות עצמן" למשך הזמן הזה; הסרג'נט המפקד עליהן היה, במשך הזמן הזה, גם הקולונל וגם הגנרל של עצמו.

תמורות כגון אלו חלו בתכסיסי המלחמה גם לפני זה, וכרגיל באותו כיוון: הכוח המוסיף והולך של סוגי הנשק, יכלתם לפגוע ממרחק, השפיעו ללא הפסק

* בקיץ 1938. — המערכת.

על הטקטיקה של הצבאות ועשו יותר גמישה יותר פתוחה. הם הגדילו את המרחק בין היחידות או היחידים, ועשו את שיתוף הפעולה ביניהם יותר מורכב. התהליך הזה, (אשר ביחס אליו חלו גם תקופות של ריאקציה), מקביל בחלקו לחלוקה הגוברת של העבודה, ולהרכבתן של הפונקציות בכל שטחי הציביליזציה. אולם הוא נובע בעיקר משכלול התעשייה, והשפעתו של זה על הזיון וכלי המלחמה. מ-1918 לא חלה עמידה במדע או בטכניקה; התעשייה יכולה היום ליצר כלי-נשק טובים יותר ומרובים יותר, שביכולתם לפגוע ביתר דיוק ממרחק רב. אופיה של מלחמת ספרד צריך היה להיות צפוי מראש. המלחמה העתידה תחייב עוד יותר "פירור" ביחידות צבא.

זהו, בעצם, אותו התהליך שתואר בזמנו ע"י נפוליאון:

[אופי הנשק קובע את הרכבם של הצבאות, את תכנית המלחמה, את תנועת הצבאות, את עמדותיהם וחזיתיהם. את סדרי הקרב שלהם ואת תיכון מבצריהם. זה מעמיד בניגוד מתמיד את השיטות הצבאיות של העולם העתיק לאלו של הזמן החדש. אופי הנשק של העולם העתיק חייב הקמת מערכת קרב מהודקת בעלת טורים רבים לעומק ונקודות מעוז בולטות עם מגדלים ותומות, הנשק החדש דורש מערכת קרב מפורזת יותר על פני השטח, ומחייב שפצת עפר לשם חפוי הגבנה והסתרתו.] (מתוך: "שיטות מלחמה - יוליוס-קיסר")

הנאמר בזה על תכסיסי ההסתננות יש בו מעט מאד חידוש. לודנדורף ופוש, לידל הרט וההיסטוריונים הרשמיים של המלחמה, כולם תיארו את הטקטיקה החדשה הזאת של 1918, ואני מקווה שהתיאור שלי אינו רחוק משלהם. אך לא כולם מוציאים מכאן את המסקנות הדרושות.

הסתננות והגנה גמישה מצריכות ארגון חדש של הקרקע, הנשק והאנשים. דבר זה נתקבל על דעת הכל. אך הן מצריכות גם משהו חדש בהשקפתם, בתכונתם, ובגישתם - בקיצור, בפסיכולוגיה - של הקצינים והחילים. כדי להוציא לפועל טקטיקה חדשה זו במלוא האפקט שלה, צריכים החילים והקצינים הצעירים לפתח את סגולות העצמאות, היוזמה, התבונה והתפיסה המהירה; עליהם להיות אנשים חפשיים. העומדים על רגליהם הם, והחושבים, המבקרים, וקולטים יפה-יפה את הדברים הנמסרים להם. הם אינם צריכים להיות רובוטים, משועבדים, ואבטומטים. בין איש-הצבא מתקרב ביותר לעמדה זו פוש, בהגדירו את המשמעת כדלקמן: "להיות בעל משמעת אין פירושו לא לעבור עבירת משמעת כלשהי לעולם... אין פירושו אלא, בחינת 'שב ואל תעשה', או עשות רק דברים שאין בהם חשש של סיכון. משמעת אינה אמנות של השתמטות מאחריות; פירושה - פעולה בהתאם לפקודות שנתקבלו. היינו למצוא על דעת עצמו, מתוך מאמץ שכלי ושיקול דעת, את האפשרות לבצע את אותן הפקודות. וכן פירושו למצוא בנפשו את העוז לא להתרע בפני סיכון גם בהוצאה לפועל..." (פוש, "עקרונות המלחמה").

מאמץ שכלי ושיקול דעת, אחריות אינדיבידואלית ופעולה גם ללא פקודות מיוחדות, העוז לעמוד בפני סיכון - זהו מה שנדרש מאיש הצבא המודרני.

הקורא יכול להוכיח שהתביעות הללו נובעות ישר מתוך האופי הנוכחי של המלחמה. הוא יכול גם לראות שהכוחות והיתרונות הללו יכולים להתפתח רק בצבא המבוסס על עקרונות של אימון ופעולה המקבילים לעקרונות הדימוקרטיה והחופש בחיים האזרחיים. נקודה זו הנני חושב ליסודית בהגנתה של בריטניה.

לה שהן
ל

אשר זו
ושבהן

א בטבע
נה חלש
להמנע
כי גישה
להסתכן

ה קלות
אלו הן
העמדות
פלה או
שדות
מיצרים
שתדלות
ל הזמן

בור את
יכולות
הפרצות
להיות
נתקלים

הקטנות
צריכים
לכצעו
העמדות
בתנאים

ים ע"י
ת מעוז
זחלקות
פרקים
העמדו
מן הזה

כיוון:
הפסק